

ועשית מזבח מקטר כו' לא הוזכר בעשיית כלי המשכן והזהיר תחלה המשכן וכליו והבגדים וקריבת אהרן למזבח ואח"כ אמר עשיית התמיד ואמר בזה אשכון בתוכם ואח"כ הזכיר עשיית מזבח הקטרת וכסף הכפרים יורה שזה לא היה מעכב להשראת השכינה רק אלו היה לכפרת ישראל וכן אמר בכסף הכפורי' לכפר על נפשתיכם

מזבח הקטורת

בראי טעמי המצוות

א. שמות | פרק כט-ל

וְקִדְשִׁיתִי אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בְּנָיו אֲקַדֵּשׁ לְכַהֵן לִי: (מה) וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵייתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים: (מו) וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנִי בְּתוֹכָם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם: ל (א) וְעֲשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: (ב) אֲמָה אָרְכּוֹ וְאֲמָה רָחְבּוֹ רְבֹועַ יְהִיָּה וְאֲמַתִּים קָמְתוּ מִמֶּנּוּ קַרְנֹתָיו: (ג) וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת אֶת וְאֶת קִירְתָּיו סָבִיב וְאֶת קַרְנֹתָיו וְעֲשִׂיתָ לוֹ זָרָהָב סָבִיב: (ד) וְשִׁיתִי טַבַּעֲוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה לּוֹ מִתַּחַת לְזָרוֹ עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו תַּעֲשֶׂה עַל שְׁנֵי צַדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים לְבָדִים לְשֵׂאת אֹתוֹ בְּהֶמְה: (ה) וְעֲשִׂיתָ אֶת הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב: (ו) וְנִתְתָּה אֹתוֹ לְפָנֵי הַפְּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל אֶרֶץ הָעֵדֻת לְפָנֵי הַפְּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֲנִי עֹלֵד לָךְ שְׁמָה: (ז) וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהֱרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנִּיר וְהִנִּירָהּ: (ח) וּבְהֶעֱלֵת אֶהֱרֹן אֶת הַנִּיר בֵּין הָעֲרִיבִים וְהִקְטִירָהּ קְטֹרֶת תְּמִיד לְפָנֵי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם: (ט) לֹא תֵעָלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנִסָּךְ לֹא תִסְכּוּ עָלָיו: (י) וְכִפֶּר אֶהֱרֹן עַל קַרְנֹתָיו אֶחָת בַּשָּׁנָה מִדָּם חֲטָאת הַכֹּהֲנִים אֶחָת בַּשָּׁנָה יִכָּפֵר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא לְה': פ

ב. רמב"ן | שמות פרק ל

(א) ועשית מזבח מקטר קטורת - הנה מזבח הקטרת מן הכלים הפנימיים היה, ראוי שיזכירונו עם השולחן והמנורה שהוא מונח עמהם, וכן הזכירם במעשה בפרשת ויקהל (להלן לז כה), אבל הטעם להזכירם כאן אחר המשכן וכל כליו והקרבתו, בעבור שאמר בתשלומו הכל ונקדש בכבודי (לעיל כט מג), ושכנתי בתוך בני ישראל (שם מה), אמר כי עוד יתחייב להם שיעשו מזבח מקטר קטרת להקטיר לכבוד השם. וזהו רז שנמסר למשה רבינו שהקטרת עוצרת המגפה (שבת פט א), כי הקטרת במדת הדין, שנאמר ישימו קטורה באפך (דברים לג י), מן וחורה אפי (שם לא יז), והוא מה שאמר בקטרת זרה ועל פני כל העם אכבד (ויקרא י ג), שידעו כבודי כי לא ישא לפשעכם ויזהרו בכבודי. ולכן אמר כאן (בפסוק ו) ונתת אותו לפני הפרכת אשר על ארון העדות לפני הכפורת אשר על העדות אשר על אועד לך שמה, כי מה צורך להאריך בכל אלה ולא אמר ונתת אותו לפני ארון העדות באהל מועד, כאשר אמר בפרשת ויקהל (להלן מ ה), אבל הוא להורות על ענינו:

ג. ספורנו | שמות פרק ל

(א) מזבח מקטר קטרת. ... ולא הוזכר זה המזבח עם שאר הכלים בפרשת תרומה, כי לא היתה הכונה בו להשכין האל יתברך בתוכו, כמו שהיה הענין בשאר הכלים, כאמרו ושכנתי בתוכם, ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו (לעיל כה, ח - ט), גם לא היה ענינו להוריד מראה כבודו בבית, כענין מעשה הקרבנות, כאמרו ונועדתי שמה לבני ישראל (שם כט, מג) וכן העיד משה רבינו באמרו זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, וירא אליכם כבוד ה' (ויקרא ט, ו). אבל היה ענין זה המזבח לכבד את האל יתברך אחרי בואו לקבל ברצון עבודת עמו בקרבנות הבקר והערב, ולשחר פניו במנחת קטרת, על דרך הבו לה' כבוד שמו, שאו מנחה ובאו לפניו (דהיי"א טז, כט):

ה. משך חכמה | שמות פרק ל

(א) ועשית מזבח מקטר קטרת וכו'. הראב"ע נתקשה מדוע לא נכתב ציווי עשית מזבח הקטרת רק אחרי כלות פרשת המשכן ומילואים. והעיקר כי כל הצווים כמו הארון, אם אין ארון אין מניחים לוחות, וכן בלא מזבח אין מקריבין עולת תמיד, וכן בלא בגדים אין כהן רשאי לעבוד ובלא מנורה אינו רשאי להדליק נרות, ובלא שולחן אין מניחין לחם הפנים. אבל מזבח מקטר קטרת שעיקרו לכך [שהכפרות שבאין ביום הכיפורים אינו רק לכפר טומאת מקדש וקדשיו, ואין צורך לכך רק אם יהיה בית המקדש ועבודה, אבל לא באו לכפר דברים הנצרכים כפרה בלא בית המקדש. וכן קיימא לן דנתנים בפנים שנתנן בחוץ כיפר אלא שהבשר אינו נאכל, ובלאו הכי חטאות הפנימיים נשרפין. ולענין אימורים פירשתי בחידושי ואין כאן מקומו] הלא קיימא לן שהקטורת נקטר אף אם אין מזבח, וכמו דאמר רב בזבחים דף נט, א דמזבח שנעקר מקטירין קטרת במקומו, ואינו רק למצוה, ולכך כתיב בתר השלים כל הדינים מן הכלים והבנינים המוכרחים להשראת הכבוד במשכן הקדוש, ולהורות דאין זה רק מצוה בפני עצמה, ודו"ק. ובה מכוון הפסוק מלכים - א, ט, כה: "והקטיר אותו אשר לפני ה'" - דאין טעון מזבח, רק מקומו כשר להקטיר.

ו. ספר מורה הנבוכים | חלק ג פרק מה

וכאשר היו שוחטים במקום המקודש בהמות רבות בכל יום ומחתכין בו הבשר ושורפין ורוחצין בו הקרב והכרעים, אין ספק שאילו היו מניחים אותו על זה הענין היה ריחו כריח מקומות הבשר, מפני זה צוה להקטיר בו הקטורת שתי פעמים בכל יום, בבקר ובין הערבים, להטיב ריחו וריח בגדי כל העובד בו, כבר ידעת אמרם מיריחו היו מריחים ריח הקטרת, וזה ג"כ ממה שמעמיד יראת המקדש, אבל אם לא היה לו ריח טוב כל שכן אם היה לו שכנגדו, היה מביא בלב האדם הפך ההגדלה, כי הנפש תתרחב מאד לריח הטוב, ותטה אליו ותתרחק מן הריח הרע ותברח ממנו.

ז. ספר מורה הנבוכים | חלק ג פרק מה

אבל השלחן והיות עליו הלחם תמיד לא אדע בו סבה, ואיני יודע לאיזה דבר איחס אותו עד היום,

